

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI**

**XALQARO TIZIMLARDA O'ZBEKISTON MANFAATLARI
FANINING O'QUV DASTURI**

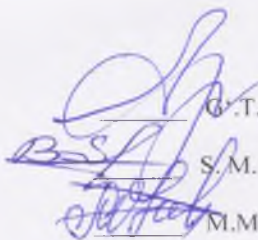
Bilim sohasi:	300000 – Ijtimoiy fanlar, jumalistika va axborot
Ta'lim sohasi:	310000 – Ijtimoiy va xulq-atvorga mansub fanlar
Mutaxassislik:	70310201–Xalqaro munosabatlar va zamonaviy siyosiy jarayonlar

Toshkent-2025

Tashqi siyosat va xalqaro iqtisodiy
munosabatlar instituti direktori

Xalqaro munosabatlar kafedrası mudiri

ARM boshlig'i

G.T. Arifjonov

S.M. Bo'ronov

M.M. Yuldasheva

Fan/modul kodi XTO'M1206	O'quv yili 2025-2026	Semestr 2	Kreditlar 6	
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 6	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama
	Xalqaro tizimlarda O'zbekiston manfaatlari	72	108	180
2.	<p style="text-align: center;">I. Fanning mazmuni</p> <p>Fanni o'qitishdan maqsad – jahon siyosatidagi turli jarayonlarni tushunish va tahlil etishni xududiy, iqtisodiy-ijtimoiy, demagrafik, tabiiy - klimatik, resurs va unga o'xshash omillarni inobatga olgan xolda amalga oshirish asnosida zamonaviy siyosiy taxlil, taxminiy va bashoratga oid nazariy yondashuvlarni egallash va amalda qo'llash malakalarini shakllantirishdan iborat.</p> <p>Fanning vazifasi - tarixiy va zamonaviy geosiyosatdagi ilmiy-nazariy yondashuv va qarashlarni mohiyatini har tomonlama o'rgangan holda amaliy tahlildagi asosiy uslublardan samarali foydalanish, nazariy taxminiy, mo'ljal va bashoratning umumiy yo'nalishlaridan unumli foydalanish, turli muammoli vaziyatlar tahliliga mos bo'lgan uslublarni amaliyotda qo'llashni o'rganish va tatbiq etishdan iborat.</p> <p>Xorij tajribasiga muvoqligi – Mazkur fan dasturi xalqaro tan olingan reytinglarda birinchi top 300 talik ro'yxatga kiruvchi University of Saint Andrews (THE 187) xorijiy tajribasini inobatga olgan holda takomillashtirildi. (https://www.st-andrews.ac.uk/subjects/modules/catalogue/?collection=standrews-sp-module-catalogue&form=module&meta_avrs_sand=2025/6&meta_modulecode=IR1006&profile=default_preview#learning-teaching)</p> <p style="text-align: center;">II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p style="text-align: center;">Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu. Xalqaro tizimlar va milliy manfaatlar</p> <p>Xalqaro munosabatlar tizimi. Xalqaro munosabatlar tizimining rivojlanish tendensiyalari. Xalqaro tizimning ziddiyatlari. Milliy manfaatlar tizimi va uni himoyalash zarurati. Milliy manfaatlarni anglash. Tashqi siyosat. Tashqi siyosatda milliy manfaatlari himoyalash zaruriyati, mexanizmlari. Milliy manfaatlarni anglash va himoyalash tizimida oliy ta'lim tizimining o'rni. O'zbekiston Respublikasi tashqi siyosatining</p>			

mohiyati. Tashqi siyosatning ustuvor yo'nalishini belgilovchi asoslar. Tashqi siyosatning zamonaviy ustuvor yo'nalishlari. Tashqi siyosatni amalga oshiruvchi mexanizmlar. Tashqi siyosatni amalga oshirishda oliy ta'lim tizimining o'rni.

2-mavzu. Markaziy Osiyo O'zbekiston tashqi siyosatining bosh ustuvor yo'nalishi sifatida

Markaziy Osiyo mintaqasining xalqaro tizimdagi o'rni va ahamiyati. Markaziy Osiyo tizim sifatida. O'zbekistonning Markaziy Osiyodagi o'rni. Mintaqadagi muammolarni hal etishdan O'zbekiston manfaatlari. Markaziy Osiyoda yagona iqtisodiy, gumanitar va madaniy makonni vujudga keltirish. Markaziy Osiyoda tinchlik va barqarorlikni ta'minlash. Afg'onistonni Markaziy Osiyo iqtisodiy jarayonlariga jalb etish. O'zbekiston tashqi siyosatida Afg'oniston omili. O'zbekiston tashqi siyosatida Afg'oniston omili. Hamkorlikni belgilovchi asoslar. Siyosiy diplomatik munosabatlar dinamikasi. Iqtisodiy diplomatiyaning rivojlanish tendensiyalari. Madaniy-gumanitar sohadagi hamkorlik. O'zbekiston va Afg'oniston munosabatlarining rivojlanish tendensiyalari.

3-mavzu. MDH davlatlari bilan o'zaro manfaatli hamkorlik

MDH davlatlari bilan o'zaro hamkorlikni belgilab beruvchi omillar, shart-sharoitlar, imkoniyatlar va rivojlanish istiqbollari. Siyosiy diplomatik munosabatlar dinamikasi. Iqtisodiy diplomatiyaning rivojlanish tendensiyalari. Madaniy gumanitar sohadagi hamkorlik. Rossiya bilan o'zaro manfaatli hamkorlik dinamikasi. O'zbekiston tashqi siyosatida Rossiya omili. Hamkorlikni belgilovchi asoslar. Siyosiy diplomatik munosabatlar dinamikasi. Iqtisodiy diplomatiyaning rivojlanish tendensiyalari. Madaniy gumanitar sohadagi hamkorlik. O'zbekiston va Rossiya munosabatlarining rivojlanish tendensiyalari.

4-mavzu. O'zbekiston bilan AQShning o'zaro munosabatlari

O'zbekiston tashqi siyosatida AQSh va Yevropa davlatlari omili. Hamkorlikni belgilovchi asoslar. O'zaro hamkorlikni belgilab beruvchi omillar. Siyosiy diplomatik munosabatlar dinamikasi. O'zbekiston va AQSh munosabatlarining rivojlanish tendensiyalari.

5-mavzu. Yevropa davlatlari bilan o'zaro aloqalar

O'zbekiston tashqi siyosatida Yevropa davlatlari omili. Siyosiy diplomatik munosabatlar dinamikasi. Iqtisodiy va madaniy-gumanitar sohadagi hamkorlik. O'zaro munosabatlarining rivojlanish tendensiyalari. O'zbekiston Germaniya munosabatlari. O'zbekiston Fransiya munosabatlari. O'zbekiston Buyuk Britaniya munosabatlari. O'zbekiston va Sharqiy

Yevropa davlatlari munosabatlari.

6-mavzu. O'zbekiston-Xitoy munosabatlarining rivojlanish dinamikasi

O'zbekiston tashqi siyosatida Xitoy omili. Xamkorlikni belgilovchi asoslar. Siyosiy diplomatik munosabatlar dinamikasi. O'zaro aloqalarining rivojlanish tendensiyalari. Iqtisodiy diplomatiyaning rivojlanish tendensiyalari. Madaniy-gumanitar sohadagi hamkorlik.

7-mavzu. O'zbekistonning Koreya Respublikasi bilan o'zaro keng kamrovli aloqalari

O'zbekiston tashqi siyosatida Koreya Respublikasi omili. O'zaro manfaatli hamkorlik asoslari. Siyosiy, iqtisodiy va madaniy-gumanitar sohadagi munosabatlarning rivojlanish istiqbollari.

8-mavzu. O'zbekiston va Yaponiya munosabatlari

O'zbekiston tashqi siyosatida Yaponiya omili. O'zaro manfaatli hamkorlik asoslari. Siyosiy diplomatik munosabatlar dinamikasi. Iqtisodiy diplomatiyaning rivojlanish tendensiyalari. Madaniy-gumanitar sohadagi hamkorlik. O'zaro aloqalarini rivojlanish tendensiyalari.

9-mavzu. O'zbekistonning Hindiston bilan o'zaro keng qamrovli aloqalari

O'zbekiston tashqi siyosatida Hindiston, Pokiston, Turkiya, Eron omili. Davlatlararo hamkorlikning huquqiy asoslar. Siyosiy va iqtisodiy diplomatiyaning rivojlanish tendensiyalari. Madaniy-gumanitar sohadagi hamkorlik istiqbollari.

10-mavzu. O'zbekiston-Pokiston munosabatlari

O'zbekiston tashqi siyosatida Pokiston omili. O'zaro manfaatli hamkorlik asoslari. Siyosiy diplomatik munosabatlar dinamikasi. Iqtisodiy diplomatiyaning rivojlanish tendensiyalari. Madaniy gumanitar sohadagi xamkorlik O'zaro aloqalarini rivojlanish tendensiyalari.

11-mavzu. O'zbekistonning Yaqin va O'rta Sharq, Afrika mintaqasi davlatlari bilan xalqaro aloqalari

O'zaro hamkorligini belgilab beruvchi omillar, shart-sharoit va imkoniyatlar hamda rivojlanish istiqbollari. Siyosiy, iqtisodiy va madaniy-gumanitar sohadagi hamkorlik.

12-mavzu. Osiyo va Tinch okeani mintaqasi davlatlari bilan o'zaro munosabatlar

O'zbekiston tashqi siyosatida Osiyo va Tinch okeani mintaqasi davlatlari. O'zaro hamkorlikni belgilab beruvchi omillar, shart-sharoit va imkoniyatlar. O'zbekistonning Yaponiya, Indoneziya, Malayziya davlatlari

bilan munosabatlarining rivojlanish tendensiyalari.

III. AMALIY MASHG'ULOTLARI BUYICHA KO'RSATMA VA TAVSIYALAR

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Xalqaro munosabatlar tizimining rivojlanish tendensiyalari.
2. Markaziy Osiyo mintaqasining xalqaro tizimdagi o'rni va ahamiyati.
3. MDH davlatlari bilan o'zaro hamkorlikni belgilab beruvchi omillar.
4. O'zbekiston tashqi siyosatida AQSh.
5. O'zbekiston tashqi siyosatida Yevropa davlatlari omili.
6. O'zbekiston- Xitoy munosabatlarining rivojlanish istiqbollari.
7. O'zbekistonva Koreya Respublikasi o'rtasidagi manfaatli hamkorlik istiqbollari.
8. O'zbekiston tashqi siyosatida Yaponiya omili.
9. O'zbekiston va Hindiston o'rtasidagi davlatlararo hamkorlikning huquqiy asoslari.
10. O'zbekiston va Pokiston o'rtasidagi o'zaro manfaatli hamkorlik asoslari.
11. O'zbekistonning Yaqin va O'rta Sharq, Afrika mintaqasi davlatlari bilan xalqaro aloqalari.
12. O'zbekiston tashqi siyosatida Osiyo va Tinch okeani mintaqasi davlatlari.

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. MUSTAQIL TA'LIM VA MUSTAQIL ISHLAR

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:

- o'tilgan mavzuni chuqur o'rganishlari uchun darslik, o'quv materiallari bilan faol ishlash;
- ma'ruza, amaliy mashg'ulotlar va imtihonlarga oldindan tayyorgarlik ko'rish, vaqtdan unumli foydalanish;
- fan (modul)lar bo'yicha mustaqil ta'lim topshiriqlarini belgilangan muddatlarda taqdim etishi;
- mustaqil ta'lim topshiriqlarini bajarishda plagiat (ko'chirmakashlik)ga yo'l qo'ymasligi;
- kichik guruhlarda hamkorlikdagi mustaqil ta'lim topshiriqlarini bajarishda jamoaning umumiy maqsadiga mos harakat qilishi, o'ziga yuklatilgan

	<p>vazifalarni o'z vaqtida bajarishi.</p> <p><i>Mustaqil ta'limni tashkil etishda fanning xususiyatini inobatga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish tavsiya etiladi:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - mavzu yuzasidan tahliliy ma'lumot (esse) tayyorlash; - kurs ishi (loyihasi)ni bajarish; - aniq mavzu bo'yicha tahliliy taqdimot (prezentatsiya) tayyorlash; - berilgan muammoni keng tahlil qilish, unga ta'rif va xulosalarni berish; - amaliyotdagi mavjud muammoning yechimini topish, test, munozarali savollar va topshiriqlar tayyorlash orqali loyihalar ishlash ko'nikmasini shakllantirish; - ilmiy maqola, tezislar va ma'ruza tayyorlash. <p>Shuningdek, "Xalqaro tizimlarda O'zbekiston manfaatlari" fanidan mustaqil ish sifatida quyidagi mavzulardan berilishi tavsiya etiladi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. O'zbekiston Respublikasi va xalqaro mintaqaviy tashkilotlar. 2. Qo'shni mamlakatlar bilan munosabatlar, ularning tashqi siyosiy faoliyatining tahlili. 3. Afg'oniston xalqaro munosabatlar tizimida 4. Janubiy, Markaziy va Janubi-Sharqiy Osiyoda ekspansiyaning zamonaviy jarayonlari. 5. O'zbekiston Respublikasining Hindoston bilan ikki tomonlama aloqalari. 6. Sharqiy va Janubiy-Sharqiy Osiyo mintaqalarining ustuvor siyosiy paradigmalari. 7. Qo'shni mamlakatlar bilan munosabatlar, ularning tashqi siyosiy faoliyatining tahlili. 8. O'zbekistonning Markaziy Osiyo xalqaro aloqalar tizimida tutgan o'rni va ahamiyati. 9. Markaziy Osiyo davlatlari bilan ikki va ko'p tomonlama aloqalar. 10. Pokiston va Hindistonning xalqaro tizimdagi o'rni va ahamiyati. 11. Pokiston va Hindistondagi siyosiy, harbiy - siyosiy. iqtisodiy vaziyatni belgilovchi omillar. 12. Yaqin Sharq va O'rta Sharq paradigmasi. 13. O'zbekiston tashqi siyosatida Yaqin va O'rta Sharq davlatlari omili. 14. O'zbekiston tashqi siyosatida MDH davlatlari omili. 15. O'zbekiston Respublikasining tashqi siyosatidagi ustuvor yondashuv va prinsiplari. <p>Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.</p>
3.	<p>V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <p><i>Talaba bilishi kerak:</i></p>

	<ul style="list-style-type: none"> • zamonaviy xalqaro siyosatdagi ilg'or g'oyalari, milliy manfaat, siyosiy hokimiyat, siyosiy tizim, siyosiy tuzum va siyosiy manfaat doirasidagi umumjahon nazariyalar; hozirgi zamon siyosiy mojarolarning asosiy ko'rinishlari va turlari, xalqaro nizolar va ularni yechish shartlari, asosiy geosiyosiy kontseptsiyalar va muhim kuch markazlarining tavsifi hamda ularni muvozanatga keltiruvchi omillar haqida <i>tasavvur va bilimga ega bo'lishi</i>; • siyosiy tizimlardagi an'analar va o'zaro bog'liqlik, siyosiy tizimlarning asosiy komponent va mexanizmlari, siyosiy rejimlar, xalq mentaliteti, davlatning geopolitik joylashuvi bilan bog'liqligi, uning tafovutlari va o'xshashliklarini, siyosiy tizim, uning jamiyat hayotidagi roli va tuzilmasi haqida umumiy tasavvurni shakllantirish siyosiy tizimlar tipologiyasini, O'zbekiston Respublikasi siyosiy tizimining shakllanishi va rivojlanishini bilishi borasida <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi</i>; • milliy va jahon tajribasini hisobga olgan holda davlatning imidjini shakllantirish strategiyasini yaratish borasidagi asosiy namoyandalar qarashlarini va ularning nazariy merosi asoslarini bilishi, bilimlarni mustaqil to'ldirib borish, kompyuter texnikasi va axborot tizimlaridan foydalanish, o'z mehnatini tashkil etish, o'z kasbiy faoliyatida zarur bo'lgan axborotni to'plash, saqlash va qayta ishlashning usullarini bilish, yangi bilimlarni olish, zamonaviy axborot-ta'lim texnologiyalarini qo'llay olish <i>malakasiga ega bo'lishi kerak</i>.
4.	<p style="text-align: center;">VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	<p style="text-align: center;">VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.</p>
6.	<p style="text-align: center;">VIII. ASOSIY VA QO'SHIMCHA O'QUV ADABIYOTLAR HAMDA AXBOROT MANBALARI</p> <p style="text-align: center;">Asosiy adabiyotlar</p>

1. Жураев С. Замонавий халқаро муносабатлар (уқув қулланма). –Т., 2007.
2. Гулямов С.С. Ибрагимов Н.И. Основы дипломатической деятельности Узбекистана (учебное пособие). – Т., 2002.
3. Касымов А.М. Внешнеполитические ориентиры Республики Узбекистан (учебное пособие).. – Т., 2000.

Qo'shimcha adabiyotlar

4. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. – Т.: “O'zbekiston”, 2017.- 104 b.
5. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Т.: “O'zbekiston”, 2016.- 56 b.
6. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – Т.: “O'zbekiston”, 2017. - 48 b.
7. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan quramiz. – Т.: “O'zbekiston”, 2017. - 488 b.
8. Laumulin M. The Geopolitics of XXI Century in Central Asia. – Almaty: KazISS, 2007.
9. Dhaka A. South Asia and Central Asia: Geopolitical dynamics. – Jaipur: Mangal Deep Publications, 2001.
10. Bo'ronov S. O'zbekiston geosiyosati. O'quv qo'llanma. – Т.: 2021. – 194 b.
11. Бурунов С.М. Афғонистонда тинчлик ва барқарорлик ўрнатиш жараёнларида Ўзбекистон геосиёсати. – Т.: EFFECT-D, 2021. – 204 б.

Scopusdan maqolalar

12. Holland, J. (2013). Foreign policy and political possibility. European Journal of International Relations, 19(1), 49-68. <https://doi.org/10.1177/1354066111413>
13. Mouritzen, H. (2005). Kenneth Waltz: a critical rationalist between international politics and foreign policy. In The future of international relations (pp. 84-108). Routledge. <https://megalecture.com/wp-content/uploads/2022/06/Future-of-international-relations.pdf#page=85>

Axborot manbalari

14. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi xukumat portali.
15. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.

7.	Fanning o'quv dasturi “Xalqaro munosabatlar” kafedrasida ishlab chiqilgan va 2025-yil 18-iyundagi 21-sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan. O'quv dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining

	2025-yil 28-iyundagi 11-sonli bayoni bilan tasdiqlangan.
8.	Fan/modul uchun mas'ul: Jo'rayev S.A. – TDSHU “Xalqaro munosabatlar” kafedrası professori, siyosiy fanlar doktori
9.	Taqrizchilar: Sayfullayev D.B. – TDSHU, “Xalqaro munosabatlar” kafedrası professori, tarix fanlari doktori. Sultonova E.S. – JIDU professori, siyosiy fanlar doktori.

diff